

Istenismeret és önismeret

Textus: Jeremiás 1:4-10

2014. szeptember 28.

Előljáróban annyit, hogy a tágabb kontextustól eltekintünk a mai napon és kifejezetten arra a pár igeverstre koncentrálunk, amiben Isten egyet a papok közül prófétává tesz. Ezt a prófétává válást járjuk körbe. Ezzel kapcsolatban pedig egy nagyon konkrét témakört hoz elénk a szöveg: az önismeretet.

Önismeret. Huh. Mai világunk talán egyik legtöbbet tárgyalt témája. Minden tele van vele. Tesztek, csillagjegyek, bölcs gondolatok, beszélgetős műsorok, külső fizikai jegyek és még nagyon sok minden lehet ebben segítségünkre. Tévé vagy rádióműsorok, konferenciák, cikkek, tanácsadó emberek előszeretettel válaszolnak arra a kérdésre, hogy ki is vagy te; milyen vagy; hogyan ismerheted meg a benned lévő képességeket, lehetőségeket és valójában mi is a dolgod ezen a földön. Hiszen ezek kulcsfontosságú kérdések, amik hatással vannak az életedre, a mindennapjaidra. Add meg a paramétereidet, beszéljessünk a múltadról és megmondom ki vagy. De fel kell tennünk a kérdést: az önismeret biztos csak pszichológiai út?

Ekkor rögtön jön a másik oldal, ahol filozófiai vagy akár száraz teológiai részletezés indul el az emberrel kapcsolatban. Részletes logikai eszme-futtatásokkal bemutatnak magunkat magunknak. Ez nagyon szép és jó, de itt még mindig hiányzik valami. Ez a kép, ami engem próbál leírni, így teljesen egy rajtam kívüli kép marad, amivel úgy, hogy elmondják, még nem tudok azonosulni. Nem tudok úgy érezni, nem tudom azt tenni, mert rajtam kívüli marad. Hiányzik belőle a személyes, dinamikus kapcsolat.

Ezzel szemben az Ige alapján és Jeremiás példáján keresztül arról fogunk beszélni, hogy minden mesterséges próbálkozás ellenére, a teljes és valódi önismeret egyedül attól függ, hogy mennyire ismerem Istent. Még egyszer elmondom. Ha ismerem Istent, akkor ismerhetem úgy magam, ahogyan Ő ismer engem. A következők alapján járjuk ezt körbe: 1. Miért ismerhet Isten jobban engem, mint ahogy én ismerem saját magam? 2. Az, ahogyan Isten ismer engem, sokszor szemben áll azzal, ahogyan én ismerem magam. 3. Hogyan tudom azt a képet elfogadni, ahogyan Isten gondolkodik rólam, és hogy tudok ahhoz egyre közelebb kerülni?

1. Miért ismerhet Isten jobban engem, mint ahogyan én ismerem saját magam?

Nagyon súlyos kijelentés, ami igen erősen konfrontálódik az ember személyiségével. Ha őszinték akarunk lenni, akkor be kell vallani, hogy valahol sérti az ember önérzetét. Komoly belső harc van e kijelentés mögött: Isten jobban ismer engem, mint én magamat. Hogy ismerhet valaki jobban, aki nem én vagyok. Hiszen ha valaki, akkor én a nap 24 órájában magammal vagyok. Mindent tudok magamról, amit tudni lehet – gondoljuk. Amikor aztán kezd üledni az önérzetünk pora, kezdenek különféle események eszünkbe jutni. Olyan

helyzetek, amiket nem vártunk, amikkel előre nem is számoltunk és olyan viselkedést mutatunk benne, ami igencsak meglep bennünket is. Ezt eddig nem is sejtettem, hogy ilyen dolgok is bennem vannak. Jön a felismerés: ez vagyok én? Erről eddig fogalmam sem volt. De akkor honnan tudhatom meg, hogy ki vagyok?

Azt mondta Isten Jeremiásnak a 4. versben:

„Mielőtt megformáltalak az anyaméhben, már ismertelek, és mielőtt a világra jöttél, megszenteltelek, népek prófétájává tettelek.”

Isten arról beszél itt, hogy régóta kapcsolata van Jeremiással. Ez a kapcsolat pedig három fontos ige alapján kezdődik: megformáltalak; ismertelek; megszenteltelek.

Isten és Jeremiás kapcsolatának első szava az, hogy megformáltalak. Mielőtt „megformáltalak”, a Károli szerint „megalkottalak”. Máshogy megfogalmazva: én vagyok a teremtőd, alkotód. Egyoldalú kapcsolatáról beszél itt még az ige. Van Isten, akinek terve, hogy teremtsen egy Jeremiást. Szándéka, hogy létrehozson egy olyan valakit, aki korábban nem volt, konkrét kinézettel, tulajdonságokkal, érzésekkel. Más szóval: azért létezel, mert én vagyok. Ebben a helyzetben Jeremiás fizikálisan még nem létezik, csak Isten tervében van jelen. Azt mondja neki Isten, hogy már tudtam rólad, már kapcsolatban voltam veled akkor, amikor még nem tartoztál ehhez a világhoz, semmi közöd nem volt egy néphez sem, de még a családod sem tudott rólad. Felfedi előtte, hogy Jeremiás élete úgy indult, hogy a kezdet kezdetén, legelőször is Isten, mint teremtő tudott róla. A kapcsolat pedig itt az, hogy Istennél létezik, mint terv. Egy nagyon pontos és konkrét terv.

Egy tervezés, valaminek az elgondolása, megálmodása nem csak úgy történik, hanem céllal. A tervezésnél már figyelni kell arra, hogy mire is készítetek valamit.

Isten ezt úgy fejezi ki Jeremiásnak:

„Mielőtt megformáltalak az anyaméhben, már ismertelek,”

Az, hogy „ismertelek”, talán azzal a szóval válik érthetővé, hogy kiválasztottalak. A tervezéssel, a formálással egy konkrét feladatra tettelek alkalmassá. A teremtés, ahogy Isten megalkot, ahogy tulajdonságokat, erősségeket, gyengeségeket, nemzetet, családot és még nagyon sok mindent meghatároz az ember számára az nem véletlen. Az Isten részéről nagyon pontos és nagyon tudatos. A teremtés mindig konkrét feladatra történik. Ezt a feladatot szoktuk egyházi nyelven szolgálatnak nevezni. A feladatra, szolgálatra való kiválasztás benne van az Isten teremtésében. Itt még mindig egyoldalú a kapcsolat. Még mindig csak Isten tud Jeremiásról.

Harmadszor pedig azt mondja Isten, hogy mielőtt világra jöttél „megszenteltelek”. Nem arról van szó, hogy Jeremiás egy hétköznapi értelemben használt szent, egy büntelen ember lenne. Hanem ebben a kapcsolatban benne van az is, hogy egy konkrét feladatra van elkülönítve. Nem céltalan a létezése, hanem Isten okkal teremti meg, okkal ad neki életet, okkal születik meg arra a helyre.

Miért ismerheti jobban Isten Jeremiást, mint a próféta saját magát? Mert amikor mindez, amit elmondtam készen van: Jeremiás a maga emberi objektivitásával, minden erősségével és gyengeségével, minden nyilvánvaló és rejtett képességével már készen van: mert én formáltalak meg, én ismertelek és én szenteltelek meg, akkor még a kapcsolat egyoldalú, akkor még csak én tudtam rólad. Ezek után adja oda a világnak, az anyja méhének: tessék, szüless meg.

Mindez pedig bevezetés volt ahhoz, hogy megtudja a próféta, hogy mire van teremtve, mi a feladata: kicsoda ő valójában. Az önismeret része, hogy mire vagyok alkotva, mi a feladatom: népek prófétájává válni Jeremiás esetében. Hirdetni a népek előtt azt, amit Isten üzen nekik. Ezt pedig Isten mondja, aki egyedül ismeri objektíven a prófétát.

Minden ember Isten előtt, már objektíve ismert, amikor még meg sem született. Ez pedig azt jelenti, hogy a létezésem nem akkor kezdődött el, amikor megszülettem, amikor anyám méhéből kijöttem. Az én történetem sokkal hamarabb kezdődik. Akkor, amikor Isten megtervezett, amikor Isten már ismert és egy konkrét feladatra elválasztott. Jeremiás történetén keresztül üzeni Isten, hogy tudja ki vagy. Ismer téged. Mert Ő határozott meg téged. Ő teremtett, hogy alkalmas légy egy konkrét feladatra. Ebből pedig az következik, hogy Isten mindent tud rólad. Jobban ismer, mint te magadat.

2. Az, ahogyan Isten ismer engem, sokszor szemben áll azzal, ahogyan én ismerem magam.

Miután Isten elmondta Jeremiásnak, hogy pontosan tudja, hogy ki ő és mire lett teremtve, ehhez Jeremiásnak is van némi hozzáfűznivalója.

„Ó, Uram, Uram! Hiszen nem értek én a beszédhez, mert fiatal vagyok.”

A bibliamagyarázók szerint Jeremiás ekkor 20 év körüli fiatalember. Megélt már egy pár dolgot, kipróbálhatta már magát többféle helyzetben. Valamennyire tudhatta már, mik az erősségei és mi az, ami nehezebben megy. Nagyvonalakban tisztában volt önmagával. Amikor tehát arról beszél, hogy nem ért a beszédhez és fiatal egy ilyen feladathoz, a valóságot mondja. Igazat mond.

Ezzel szemben mond mást Isten.

Azt mondja, hogy Jeremiás, mielőtt megszületett volna, már úgy gondoltalak el, hogy prófétai feladatra vagy kiválasztva. Az lesz a dolgod. Úgy vagy teremtve, hogy ezt el tudod látni. Jeremiás pedig magába nézve azt tudja mondani teljes őszinteséggel, hogy nincs meg benne semmi olyan képesség, ami lehetővé tenné ezt a feladatkört.

Egy nagyon erős konfliktus, összeütközés alakul ki.

Isten azt mondja, hogy én formáltalak, én ismertelek én választottalak ki egy feladatkörre. Jeremiás válasza: nem ez a nekem való feladat! Tisztában vagyok magammal, ezért alkalmatlan vagyok.

Isten Jeremiást meghatározó gondolata, hogy próféta. Jeremiás önmagát meghatározó gondolatában benne van, hogy alkalmatlan minden olyan feladatra, ahova tapasztalat és jó beszélő képesség szükséges.

Az, amit itt látunk önismereti konfrontáció. Ugyan annak a személynek van egy Isten által ismert oldala és van egy a személy által ismert oldala. Jelen esetben ezek szöges ellentétben állnak, az egyik fehér, a másik fekete; az egyik alkalmas, a másik alkalmatlan; az egyik népek prófétája, a másik, szó sem lehet ilyesmiről. A kettő nincs szinkronban. Mit lehet tenni? Kinek van igaza?

Az embernek mindig van valamiféle elképzelése önmagáról. Van, amikor többnek képelem magam, mint ami vagyok. Olyan dolgokat gondolok magaménak, amikkel nem rendelkezem. Olyan szerepekben szeretek tetszelegni, amiben én jól érzem magam, de a környezetem szenved. Nem vagyok képes beismerni és elfogadni a határait és inkább többnek tüntetem fel magam, mint ami a valóság. Áltatom magam. De az is előfordulhat, hogy alulértékelve gondolok magamra. Kevesebbet gondolok, mint ami valójában van. Hiába bíztatnak, hiába lelkesítenek, én nem hiszek senkinek és nem vagyok hajlandó kimozdulni a magam köré szorosan felhúzott falak közül.

Az emberi értékelés, amikor önmagából indul ki nem lehet azonos azzal, ahogyan Isten lát bennünket. A saját értékelésünk részleges, mivel töredékes ismeretek alapján próbál következtetni. Ez nem azt jelenti, hogy nem tudhatok Isten nélkül magamról dolgokat, amikben jó vagyok, amihez értek. Hanem sokkal inkább azt, hogy az, amire Isten tervezett, amilyen feladatra lettem megalkotva, az az alkotó nélkül nem ismerhető meg. Isten azt mondja, hogy nem az a legtisztább és legmélyebb önismeret, ahogyan te ismered magad, ahogy te gondolkozol önmagadról, hanem az, ahogyan én rólad.

A teológusok már régóta rájöttek, hogy az Isten ismeret és az önismeret között bizony kölcsönhatás van. Az, ahogyan Isten ismer engem, valamilyen kapcsolatban kell, hogy legyen azzal, ahogyan én ismerem magam. Hiszen Teremtőről és teremtményről van szó.

Kálvin azt mondja: „*Vizont bizonyos, hogy az ember tiszta önismeretre csak akkor jut el, ha előbb Isten ábrázatát vizsgálja, s Isten belső szemléletéből tér az önvizsgálatra.*”

Miről beszél itt Kálvin? A tiszta önismeretre úgy lehet eljutni, hogy először Istent kezdjük megismerni. Ez pedig azt jelenti, hogy az Isten ismeret megelőzi a tiszta önismeretet.

Ezért lehet összeütközés a két kép között. Ha az Isten ismeret nem előzi meg az önismeretet, akkor a magamról kialakított kép ellenkezni fog az Isten által elgondolt képpel. A helyes sorrend: a Teremtőt megismerve szeretném magamat, mint teremtményt megismerni. Akinél nem ez érvényesül, ott nincs tiszta önismeret.

Lehet, hogy nagyon sokféle gondolatod van magaddal kapcsolatban, de ha ezek nem Isten gondolatai rólad, akkor nem kell, hogy determinálva érezd magad. Szeretnél úgy működni és azt csinálni, amire Isten készített téged? Akkor ne az határozzon meg téged, amit eddig tudsz, hanem vigyél mindent Isten elé és kérd, hogy mutassa meg mi az a terv, ami veled kapcsolatban van az Ő fejében. Ne félj elhinni bármilyen dolgot. Isten mindannyiunk felől nagyot gondolt, amikor megalkotott.

3. Hogyan tudom azt a képet elfogadni, ahogyan Isten gondolkodik rólam, és hogy tudok ahhoz egyre közelebb kerülni?

„Az Úr azonban ezt mondta nekem: Ne mondd, hogy fiatal vagy, hanem menj, ahova csak küldelek, és hirdesd, amit csak parancsolok! Ne félj tőlük, mert én veled leszek, és megmentelek! – így szól az Úr. Azután kinyújtotta kezét az Úr, megérintette számat, és ezt mondta nekem az Úr: Én most a szádba adom igéimet! Lásd, én a mai napon népek és országok fölé rendellek, hogy gyomlálj és irts, pusztíts és rombolj, építs és plántálj!”

Jeremiás megtudja Istentől, hogy Ő már születése előtt megformálta, ismerte és megszentelte és népek prófétájává tette. Ezt a képet, ahogyan Isten látja őt, kell közel vinni a prófétához, de annyira, hogy ő is így kezdjen el gondolkodni önmagáról. Ne az határozza meg, amit eddig hitt, hogy fiatal, nem tud beszélni, hanem formálódjon arra a képre, amit Isten mondott. Milyen lépések történtek ezzel kapcsolatban?

Először is Isten ad egy ígéretet: *„Ne félj tőlük, mert én veled leszek, és megmentelek!”* Másodszor pedig Jeremiás konkrét, személyes élménye, tapasztalata van: *„Azután kinyújtotta kezét az Úr, megérintette számat, és ezt mondta nekem az Úr: Én most a szádba adom igéimet!”*

Ígéret és tapasztalat.

Istennek van egy konkrét ígérete, ami elsősorban az észnek szól. Népek prófétájának vagy teremtvé, hogy Isten akaratát közvetítsd a népeknek. Ez azt is jelenti, hogy bajba fogsz kerülni. Nagyon kemény szituációban kell kiállnod Isten igazsága mellett, de tartsd az eszedben és tudd, hogy az életed az én kezemben van. Lesznek próbák, igen kemény próbák a próféta életében, de folyamatosan az eszében kell tartania és vissza kell emlékeznie arra, amit Isten mondott: ne félj tőlük!

Az átélt élmény, a személyes tapasztalat pedig a szívnek szól. Az a személyes dolog, amit átélt Jeremiás alapjaiban változtatta meg őt. Isten érintése után már nem az lett, mint aki előtte volt. Nagyon sokat küszködött a prófétaállással. 40 évig működött ebben a tisztségben, de nem tudott szabadulni tőle, mert az Istennel átélt személyes tapasztalat meghatározta onnantól az életét. Később így emlékszik vissza: *„Rászedtél Uram, és én hagytam, hogy rászedj.”* (Jer20:7a).

A tiszta önismerethez kellett a személyes tapasztalat, az átélés Jeremiás korában is, Pál idejében is és a mi életünkben.

„Útközben azonban, amikor éppen Damaszkuszhoz közeledett, hirtelen mennyei fényesség ragyogott fel körülötte, és amint a földre esett, hallotta, hogy egy hang így szól hozzá: Saul, Saul miért üldözöl engem? Ő pedig megkérdezte, ki vagy Uram? Az így válaszolt: Én vagyok Jézus, akit te üldözöl.” (ApCsel 9:3-5)

Egy másik személy, John Wesley, a methodista mozgalom egyik elindítója a 18. században, aki a Brit szigeteket bejárva 400 ezer km-t lovagolt, hogy több, mint 40 ezer prédikációt mondhasson el, erről az alábbiakban számol be naplójában (Parókiám az egész világ):

„Este nagyon kelleltenül mentem el az Aldersgate utcai társaságba, ahol valaki felolvasta Luthernek a Római levélhez írt bevezetését. Háromnegyed kilenc táján, midőn a felolvasás ott tartott, hogy Isten milyen változást idéz elő a szívben a Krisztusban való hit által, szívemet furcsa melegség töltötte el. Azt éreztem, bízom Krisztusban, egyedül Krisztusban, üdvösségemért. Megkaptam a bizonyosságot, hogy elvette bűneimet, még az én bűneimet is, és

megszabadított a bűn és a halál törvényétől.” Wesley ezt tekintette a megtérésének, bár korábban is elkötelezett keresztyén volt, de ez a belső átélése, amit ő ezután szívbeli megtérésnek, belső bizonyosságnak nevez, alapvetően meghatározta későbbi munkáját, és nyitánya volt annak az evangélizációs munkálkodásnak, ami egész Anglia életét átformálta.

De a gyülekezet egyik lekipásztora is szokta említeni azt a meghatározó pillanatot, amikor Isten megmutatta neki, hogy a tiszta és világos prédikálással fogja Isten igéjét hirdetni a gyülekezetben. Ez pedig egy angliai karizmatikus gyülekezetben történt, amikor kézrátétellel imádkoztak érte, amikor a Szentlélek megmutatta neki ezt az Isten által róla elgondolt küldetését.

Isten az egyetlen, aki meg tud tanítani úgy gondolkodni önmagunkról, ahogy Ő gondolkodik rólunk. Ő pedig ma Szentlelkével munkálkodik köztünk. A Lélek egyedül, aki képes megvilágosítani, hogy Isten előtt már akkor ott voltál, amikor még senki más nem tudott rólad. Egy konkrét feladatra formált, amihez mindent megadott. De ez csak az Ő megvilágosító és bátorító ígérete és a vele való személyes tapasztalat által lehet a miénk. Adja Isten, hogy a miénk legyen ez!

ÁMEN.

Molnár Ambrus